

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ, КЛАСИФІКАЦІЯ Й ЗАВДАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ КОШТІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ В УМОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ КАЗНАЧЕЙСЬКОЇ СИСТЕМИ

До бюджетних належать організації, основна діяльність яких повністю або частково фінансується за рахунок коштів бюджету на підставі кошторису доходів і видатків. Належність організації до бюджетних визначається їхнім статутом, установчими документами, відповідними фінансовими органами.

Бухгалтерський облік в бюджетних установах повинен забезпечити систематичний контроль за виконанням кошторисів доходів та видатків установ, станом розрахунків з підприємствами, організаціями і працівниками цих установ, використанням матеріальних і грошових ресурсів та їх збереженням, має сприяти поліпшенню фінансово-господарської діяльності та розвитку соціальної сфери установ.

Бюджетні установи використовують виділені з бюджетів усіх рівнів державні кошти за цільовим призначенням у процесі виконання покладених на них функцій та здійснення заходів, передбачених кошторисами.

Основними завданнями бухгалтерського обліку в бюджетних установах є:

- збір, обробка та відображення первинних даних про стан діяльності установ;
- систематизація, групування та зведення даних з метою одержання підсумкової інформації про фінансові і господарські операції бюджетних установ;
- забезпечення достовірною і своєчасною інформацією внутрішніх і зовнішніх користувачів облікової інформації про функціонування установ;
- формування інформаційної бази для планування, стимулювання, організації, регулювання, аналізу і контролю за діяльністю бюджетних установ;
- цільове використання бюджетних коштів;
- ефективне використання бюджетних коштів;
- контроль за дотриманням фінансової дисципліни;
- ведення обліку за встановленими правилами та нормами.

Функції, що їх виконує облік в бюджетних установах: управлінська, контрольна та інформаційна.

Правильність обліку доходів і витрат бюджету забезпечується єдністю системи бюджетного обліку, в основу якої покладено бюджетну класифікацію, введено в дію Постановою ВРУ "Про структуру бюджетної класифікації України" від 12.07.1996 р. № 327/96-ВР з 1 січня 1998 р.

Бюджетна класифікація передбачає науково обґрунтоване, обов'язкове групування доходів і видатків бюджетів усіх рівнів за однорідними ознаками, задованими у попередньо визначеному порядку, що забезпечує порівнянність, зіставність та можливість узагальнення показників бюджетів усіх рівнів (від сільського до загальнодержавного), складання консолідованого бюджету територій та країни в цілому, контроль за його виконанням і складання зведеного звіту про виконання бюджету.

Бюджетна класифікація має організуюче і правове значення. Перше полягає у тому, що вона дає змогу однаково (за єдиною методикою) обраховувати доходи і витрати бюджету, складати звітність про виконання бюджету, здійснювати контроль і аналіз за кожним видом доходів і витрат, кодувати показники бюджетів при їх автоматизованій обробці з використанням ЕОМ. Правове значення бюджетної класифікації полягає в тому, що всі показники доходів і витрат, передбачені у бюджеті і вказані у відповідних підрозділах класифікації, є фінансовими планами, обов'язковими для виконання на всіх рівнях управління.

Бюджетна класифікація передбачає окремо класифікацію доходів бюджету і окремо — класифікацію витрат бюджетних коштів. Відповідно до статей 8—12 Бюджетного кодексу складовими бюджетної класифікації є:

- класифікація доходів бюджету;
- класифікація видатків бюджету;
- класифікація фінансування бюджету;
- класифікація боргу.

При виконанні державного бюджету і місцевих бюджетів застосовується казначейське обслуговування бюджетних коштів, яке забезпечує Казначейство України. Казначейство України входить до системи органів виконавчої влади та утворюється для реалізації державної політики у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів. Казначейство України є учасником системи електронних платежів Національного банку України.

Головне управління Держаної казначейської служби України організує і здійснює зведений, систематичний, повний і стандартизований облік операцій про рух коштів державного бюджету України, державних позабюджетних фондів і позабюджетних коштів на рахунках казначейства; розробляє і затверджує методологічні та інструктивні матеріали; встановлює порядок ведення обліку і складання звітності про виконання кошторисів бюджетних установ.

Здійснюючи казначейське обслуговування бюджетних коштів при виконанні державного бюджету Казначейство України взаємодіє з усіма учасниками бюджетного процесу, у тому числі з головними розпорядниками, розпорядниками і одержувачами бюджетних коштів.

В процесі взаємодії Казначейство України здійснює комплекс організаційних процедур щодо забезпечення обліку надходжень та видаткових операцій, контролю за ефективним використанням та цільовим спрямуванням коштів державного бюджету та формування фінансової звітності про виконання бюджету.

Разом з тим, у процесі взаємодії з розпорядниками бюджетних коштів при казначейському обслуговуванні державного бюджету за видатками є ряд проблем, які потребують вирішення.

1. Між органами Казначейства України та розпорядниками бюджетних коштів відсутній електронний документообіг, що потребує додаткового часу та фінансових ресурсів для отримання виписок з бюджетних рахунків та надання необхідних документів в процесі виконання кошторисів.

2. Актуальними питаннями взаємодії є використання різних програмних продуктів органами Казначейства та розпорядниками бюджетних коштів. Розпорядники бюджетних коштів формують документи для надання органам Казначейства при проведенні видатків та звітність про виконання бюджетних програм та кошторисів в діючих у них програмних продуктах, а потім трансформують їх відповідно до програмного продукту Казначейства (АС«С-Казна»)

3. Бухгалтерський облік видатків здійснюється органами Казначейства та розпорядниками бюджетних коштів за різними Планами рахунків

4. Мають місце випадки несвочасного надання головними та розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня розподілів зведених показників, паспортів бюджетних програм, кошторисів, реєстрів зобов'язань, фінансових зобов'язань та підтвердних документів до них, розподілів відкритих асигнувань, платіжних документів. Це свідчить про недостатній рівень відповідальності окремих розпорядників бюджетних коштів.

З метою удосконалення взаємодії органів Казначейства України з розпорядниками бюджетних коштів необхідно:

- розробити та запровадити:
- систему електронного документообігу з елементами санкціонування електронних документів;
- єдиний програмний продукт, який використовуватиметься органами Казначейства України та розпорядниками бюджетних коштів;
- єдиний інформаційний ресурс (портал) для розміщення нормативно-правової та довідкової інформації, методичної підтримки спеціалістів бюджетних установ, висвітлення інформації про проведення державних закупівель, встановлених порушень бюджетного законодавства, що сприятиме підвищенню ефективності бюджетних видатків та оптимізації управління підвідомчими бюджетними установами, дозволить впроваджувати механізм моніторингу якості фінансового менеджменту в підвідомчих установах;
- уніфікувати процеси обліку і звітності;
- підвищити рівень бюджетно-правової відповідальності головних розпорядників, розпорядників і одержувачів бюджетних коштів.